

Per 7.500 pessetes

100 anys del primer arrencament de pintures del romànic català

CARME QUINTANA
@CarmeQuintanaPr

Mur

Uns dies com aquests de tardor de ara fa 100 anys feia poques setmanes que havien arrencat i venut a un marxant d'art nord-americà anomenat Ignasi Pollak les pintures de l'absis de la Canònica de Santa Maria de Mur (Pallars Jussà) del segle XII. Era la primera vegada que succeïa una cosa així al Pirineu català. Fou amb el permís de Mossèn Farràs, que era el responsable aleshores de la parròquia, i les va vendre per 7.500 pessetes d'aquella època, una bona suma per aquells temps, que es va emprar en el manteniment dels edificis de la canònica. Aquests fets, que van tenir lloc l'estiu de 1919 van suposar segons els experts un punt d'inflexió en la preservació i la protecció de l'art a Catalunya.

Precisament avui la Sala Oval del Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC) acull un acte que amb el títol de "Mur: cent anys de l'arrencament de les pintures" ha programat una sèrie d'activitats que volen recordar i ressaltar la importància dels fets ocorreguts a Mur l'any 1919.

Aquests fets van ser un detonant perquè la Junta de Museus de Catalunya engegà una campanya de salvament dels frescos i escultures romàniques del Pirineu, que varen ser depositats a l'actual Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC).

Segons informació facilitada ahir pel MNAC a LA MAÑANA, hi ha constància de què un cop venudes les pintures a Pollak van aparèixer a Mur tres tècnics italians: Franco Steffanoni, Arturo Dalmati i Arturo Cividini.

Van arrencar les pintures a través de l'strappo, una tècnica que havien desenvolupat arran de la seva participació en la salvaguarda de patrimoni durant la Primera Guerra Mundial. Aquests tècnics van decidir dividir les pintures en tres parts, per tal de facilitar-ne l'extracció i el trasllat posterior a Barcelona, on les esperava el col·leccionista privat Lluís Plandiura, que va pagar 100.000 pessetes per aconseguir-les.

Els fets no van passar desapercibuts al territori. Probablement

FOTO: Foto cedida pel MNAC / Imatge dels frescos de Santa Maria de Mur (Pallars Jussà). El 1919 els van arrencar de l'absis i mai més han tornat

FOTO: MNAC / El Castell i la Col·legiata de Mur un dia de núvols baixos

a través del mestre de l'escola de Vilamolot de Mur, es va arribar a informar al president de la Mancomunitat de Catalunya. Puig i Cadafalch, per tal de confirmar la informació rebuda, envià a Mur, durant el mes de juny, al pintor Joan Vallhonrat, persona de la seva confiança. Paral·lelament també n'havia tingut coneixement Joaquim Folch i Torres, el qual transmeté aquests fets al director de la secció d'Art Medieval i Modern de la Junta de Museus, Jaume Bofill. Tots ells procuraren evitar-ne l'exportació i, fins i tot, aturar-ne la venda però, malau-

radament, no disposaven dels mecanismes legals per a fer-ho, segons recull el fulletó informatiu elaborat pel MNAC.

I així, a principis de segle XX, van marxar de l'església de Santa Maria de Mur les primeres pintures romàniques arrencades de tot el Pirineu català i se'n van anar per a no tornar. Dos anys més tard, probablement mogut per la intenció de refinançar-se, Plandiura envià les pintures a Nova York. A l'abril de 1921, a l'Hotel Savoy d'aquesta ciutat i a través d'un intermediari, es van vendre les pintures al Museum of Fine

Arts (Boston), actual propietari de l'obra.

Espantats i preocupats, els membres de la Junta es van qüestionar com podien impedir que d'altres pintures romàniques del Pirineu visquessin el camí de les de Mur. No era senzill trobar una solució a aquesta problemàtica però, tot i les diferències de parer entre alguns dels membres d'aquest organisme, el 5 de desembre de 1919 s'aprovà de manera unànime la Campanya de Salvament d'una sèrie de pintures murals romàniques.

Paradoxalment, en l'operació es van utilitzar les mateixes persones que havien participat en la venda i extracció de les pintures de Mur. Així, es van contractar els serveis de Pollak, que fou el responsable de negociar les adquisicions de les pintures de diferents esglésies, i també es van llogar els serveis dels tècnics italians per a la realització dels arrencaments requerits. Aquesta tasca, que es va dur a terme fins al 1923, generà una col·lecció de pintura que es va dipositar al llavors Museu de Barcelona, en aquell moment situat al Parc de la Ciutade-

lla, avui Museu Nacional d'Art de Catalunya.

Segons el MNAC, "és justament per aquestes conseqüències que els fets extraordinaris viscuts a Santa Maria de Mur esdevenen excepcionals. De fet, que el Museu Nacional d'Art de Catalunya pugui disposar a dia d'avui de la millor col·lecció de pintura mural romànica a nivell mundial és conseqüència, en bona part, de la venda de les pintures de l'absis central de Santa Maria de Mur". "A l'any 2019, 100 anys més tard de l'arrencament i de la venda de les pintures romàniques de Santa Maria de Mur -les primeres que viurien aquestes circumstàncies- és l'hora de recordar també que aquest fet fou determinant a Catalunya per promoure la protecció de l'art sacre pirinenc, tant pel que fa referència a la seva restauració com a la seva conservació. En aquest sentit, l'episodi al que ens referim esdevé clau en el desenvolupament de la dimensió patrimonial de l'art a Catalunya i, en particular, de l'art pirinenc", afirma el fulletó informatiu elaborat pel MNAC que ara es distribuirà per explicar aquests fets.